

desint necessariae conditiones. Requisita ad licite jurandum sunt *Veritas, Judicium, et Justitia*, juxta illud Jerem. 4. *Jurabis, vivit Dominus, in veritate, judicio, et justitia*. *Veritas* exigit, ut res, de qua juratur, sit vera, ne veracissimi Numinis testimonium adducatur in confirmationem mendacii; unde materia sive objectum *juramenti assertorii* est omne factum, quod ex certa vel rationabili causa absque prudenti formidine coram Deo judicatur esse verum; de incognitis enim vel dubiis jurare impium est. In juramento promissorio veritas intentionis exigit, ut jurans habeat animum implendi rem promissam. *Judicium*, ut non temere, et non leviter, sed cum reverentia, discretione et seria intellectus consideratione, ex rationabili causa necessitatis, vel utilitatis juretur. *Justitia* exigit, ut testimonium Dei non adducatur in confirmationem rei inhonestae, sive dicti iniqui atque peccato obnoxii, ex animo majorem illi fidem faciendo. *Laym.* l. c. c. 3. n. 3., *Stoz L.* l. p. 3. q. 3. n. 187. Denique forma jurandi consistit in expressa vel tacita invocatione divini nominis ex intentione Deum vocandi in testem: per hoc differt ab oratione, per quam Deus vocatur in auxilium.

525. *Principium II.* Materia juramenti promissorii, sive id quod jurato promittitur, primo debet esse honestum et licitum, quia juxta c. 18. de jurejur. *Juramentum non est vinculum iniquitatis*, et juxta reg. 58. in 6. non est obligatorium contra bonos mores praestitum juramentum. Hinc juramentum de re etiam tantum venialiter mala factum in se est peccatum, nec obligat ad praestandum promissum. Secundo debet esse de re possibili, quia Deum vocare in testem rei, quae nunquam futura creditur, est nugatorium, et gravis irreverentia. Tertio. Non debet esse in praejudicium tertii, alias esset invalidum, si vero simul in damnum proximi, esset peccaminosum, c. *quamvis* 2. de pactis in 6.... Quarto. Si juramentum soli Deo fiat, non tantum debet esse de re licita, sed etiam de meliore bono, quam sit oppositum, ut dicetur de voto. Effectus juramenti promissorii libere facti est obligatio *Religionis erga Deum*, et *justitiae erga illum*, cui aliquid jurato promittitur, si hic acceptaverit promissionem: obligatio religionis est personalis, ideoque non transit in haeredes vel successores jurantibus, obligatio autem *justitiae* in tali juramento est realis, ideoque transit ad haeredes, quia est pactum vel contractus inhaerens rei; hinc tenetur haeres *Titio* praestare id quod *Cajus pater* in vivis licite *Titio* promiserat. Utraque obligatio gravis vel levis est pro gravitate vel levitate materiae; *quamvis* enim jurans circa rem levem intendat se intuitu divini testimonii firmare ad non mutandam voluntatem, id tamen probabilius non nisi proportionate ad exigentiam materiae intendit. Juxta probabiorem ex juramento de facienda vel omittenda re indifferenti, quatenus est indifferens, nulla oritur obligatio; quia talis actio manet otiosa, adeoque moraliter mala; ergo non potest esse materia juramenti obligatorii. Ita *Suar.* T. 2. de Relig. L. 2. c. 16. n. 1., *Laym.* l. c. c. 6. n. 3. unde si jurasti, v. g. te festucam levaturum, ad aedes alicujus non accessurum etc. non teneris servare juramentum, quia id quod jurasti, sic manet indifferens. Quod si vero actio vel omissione actionis ex se indifferens ad finem honestum, vel alterius utilitatem referatur, oritur obligatio, quia induit honestatem alicujus virtutis. Hinc si jurasti, te alicujus aedes non ingressurum, non lusurum ibi, ut evites peccatum, teneberis juramento. *Laym.* l. c., *Bonac.*, *Babenst.* hie. n. 50.

526. *Princip. III.* Qui jurat deficientibus conditionibus n. 525. allegatis, peccat primo quidem deficiente veritate semper graviter, etiamsi in re levi id fiat. Vide prop. 24. ab *Innoc.* XI. damnatam. Ratio: quia semper gravissima irreverentia est, adducere Deum in testem falsi adeoque

hic non excusat levitas mendacii, vel parvitas materiae, sed solus defectus advertentiae; sicut enim generaliter ad peccatum mortale requiritur voluntarium, et sufficiens deliberatio, ita etiam hic. Ejusmodi juramentum vocatur *perjurium*, quod juxta *Mastrum* et *Reiffenst.* Theol. mor. T. 6. dist. 2. n. 28. est juramentum de falso in opinione jurantis. Peccaret etiam graviter, qui dubitaret de rei veritate, et tamen juramento eam confirmaret; quia se exponeret manifesto periculo adducendi Deum in testem falsi. *Reiffenst.* l. c... Secundo qui jurat ex defectu judicii, venialiter peccat per se loquendo (et vocatur *juramentum incautum*), quia tunc non latet gravis irreverentia, cum Deus adducatur in testimonium rei verae, quamvis imprudenter ex defectu justae causae juretur, v. g. in re levi, modo absit scandalum, et fiat sine praejudicio tertii. *Reiffenst.* l. c. n. 13. Monet hic *Stoz* n. 190. cum *Sanch.* quod ii, qui inveteratam habent consuetudinem jurandi indiscriminatim sive verum sive falsum, peccent graviter, si ex magna negligencia omittant investigare veritatem, propter periculum falso, aut injuste jurandi, cui se advertenter exponunt: secus si negligencia levis tantum sit, et imperfecta. Tertio. Si ex defectu justitiae res mortaliter mala confirmetur, juramentum est mortaliter malum; veniale vero peccatum est, si res leviter mala confirmetur (hoc vocatur *juramentum temerarium*). Ideo si gravem famae detractionem juramento confirmes, peccas mortaliter. Eodem modo juramentum promisorium vel execratorum graviter vel leviter malum erit, prout malum volitum grave, vel leve fuerit, idque debet explicari in confessione, quia tale peccatum habebit duplē malitiam, ratione mali desiderati ei perjurii, vel juramenti temerarii. Ita *Herzig* l. c. n. 216. cum *Suar.*, *Laym.*, et aliis. Quarto. Si juramento promissorio desit animus exequendi id, quod promissum est, peccatur graviter peccato perjurii ex defectu veritatis primario requisitae, quantumvis res jurata levis sit, juxta dicta hoc n. *Stoz* l. c. n. 187. cum *Lessio* ubi n. 188. addit: Si promissio jurata de re mala, v. g. de homicidio patrando, seu de re vana, aut minus honesta, quam melius est non praestare, quam praestare (ideoque non est implenda) impleatur tamen ex intentione, quasi Deo placeret opus peccaminosum, blasphemia committeretur: si vero impleatur quasi ex obligatione juramenti pertineret ad superstitionem, et zelum non secundum scientiam; et haec circumstantia in confessione explicanda est. Denique qui jurat, se non facturum ea, quae sunt consilii, v. g. religionem se non ingressurum, peccat venialiter, quia est aliqua, licet levis irreverentia, adducere Deum in testem contra ipsius consilia. *Th. Sanch.* de jurament. c. 4. n. 30. De facto juramento in resol. cas.

527. *Princip. IV.* Obligatio juramenti cessat 1. Si res promissa mutetur, h. e. si ab initio licita fuerit et possibilis, postea fiat illicita, impossibilis, vel inutilis. 2. Si adjecta conditio non impleatur. 3. Per remissionem promissarii. 4. Si juramentum factum sit soli Deo, cessat per relaxationem, commutationem aut dispensationem. Vide dicenda de cessatione voti.

§. III. Resolvuntur Casus.

CASUS I.

Barbatianus se accusat, quod saepe juraverit. Instat Confessarius, quomodo? Respondet poenitens: 1. Fidem dictis facturus saepe dixi, re vera, profecto, quam vere vivo, res ita est, in rei veritate: sim fur, magus etc., si res ita non sit. 2. Alias rem confirmavi per animam, per conscientiam, per fidem meam: Deus scit, hoc ita esse: coram Deo loquor. 3. Aliquoties dixi: bei meinem End, per finem meum: sic me Deus adjuvet: juro per

Deum, per Sanctos, Evangelium, crucem, et vulnera Christi: nolo venire ad Deum: Deus in me non habeat partem: daemon me et te auferat: moriar subito, nisi hoc ita sit.

528. Q. I. Quid agendum Confessario, si poenitens absolute dicat, se jurasse. R. 1. Inquirat in verba. 2. An habuerit intentionem jurandi, h. e. Deum vocandi in testem; saepius enim verae jurandi formulae adhibentur, quin tamē adsit intentio jurandi, ac inde colliget, nequaquam fuisse juramentum. Econtra saepe ex erronea conscientia existimatur verum sub certis verbis contineri juramentum, quibus tamen secundum significationem suam nullatenus exprimitur invocatio testimonii divini, hinc poenitens instruendus est, ut deponat conscientiam erroneam. 3. Cognita intentione, et verborum sensu inquirat, an verum vel falsum juraverit et si quid in re gravi, an cum judicio, et justitia. 4. Si sit juramentum promissorium, an implenda promissio, nec ne. Necesse tamen non est quaerere, an juramentum factum per Deum, an vero per creaturas; haec enim specie non distinguuntur, cum utrobique Deus vocetur in testem. Ita *Herzig* hic n. 22. cum *Suar.*, *Bonac.* et aliis.

529. Q. II. Quid? si dubium sit, an verba sint juratoria. R. cum *Stoz* l. c. n. 191. et *Tambur*. Attendendum est ad intentionem verba proferentis; ab ea enim tota res pendet quoad forum conscientiae. Si ergo quis per prolata verba positive intendat invocare testimonium Dei, certo jurat: si positive non invocet Deum testem, sed tantum assertive, vel narrative proferat verba juratoria, non jurat. Si vero nec cogitet invocare, nec positive intendat, idque sive advertenter, vel ignoranter, sed plane praescindat ab ejusmodi invocatione, iterum non jurat hoc ipso, quia ab ea abstrahendo id non adhibet, quod essentialiter requiritur ad juramentum. Dixi, *pro foro conscientiae*; in foro enim externo judex te reum condemnabit, si verba prolata juramentum vere contineant, vel contra. Ita *Spor.* de Jur. n. 9.

530. Q. III. An verba Barbatiani, quae continentur numero 1. sint vera juramenta. R. *Negative*; quia istae formulae nec sunt tacita, nec expressa invocatio Dei in testem rei alicujus. Peccant tamen saepe rudiores ejusmodi verbis rem falsam confirmingo, dum ex conscientia erronea putant esse juramenta. Idem dicendum de similibus dictis, v. g. tam verum est, quam sol lucet; quam vere hic sto, sedeo etc., quia hae non sunt invocations, sed tantum comparationes; unde si comparatio falsa sit, committitur mendacium, non perjurium, quia nullus vocatur in testem. Idem affirmat *Busemb.* L. 3. t. 2. c. 2. n. 9. de his dictis: quod dico, est *Evangelium*: est instar fidei etc.: item: tam verum est, quam Deus est, quam Christus est in *Veneribili*: tam innocens sum quam *B. Virgo*, quia communiter animus proferentis est significare aliquam similitudinem, scil. hoc suo modo verum esse, sicut alterum suo, licet longe perfectiore modo. Vide dicta de blasph. Monendum est poenitens, ut abstineat ab his expressionibus.

531. Q. IV. An formulae in secundo numero contentae sint juramenta vera. R. Juxta *P. Stoz* l. c. n. 191. communiter, qui ejusmodi verbis utuntur, non intendunt invocare divinum testimonium, sed tantum hisce phrasibus volunt confirmare, tam vera esse dicta quam verum est, esse animam in corpore etc. Quia igitur variantibus AA. dubia sunt juramenta, res pendet ex intentione loquentis. Sic etiam explicatur a *Laym.* formula illa: per conscientiam meam; vi enim verborum censemur aliud non exprimi, quam testem esse conscientiam. Qui jurat per animam suam, interponendo eam, tanquam clarissimam Dei imaginem, utique vere juraret, item qui aliquid affirmat per fidem suam, sive in fide Christiani, Religiosi, Sacer-

dotis, auf *Cavaliers Paroll*, fide Principis, Regis, per se loquendo vi verborum non jurat: quia non intelligitur fides Catholica, sed fidelitas humana asserentis, ita ut sensus sit: res tam vere ita se habet, quam vere ego sum Nobilis, Rex, Sacerdos etc. NB. Si tamen Sacerdos in fide Sacerdotali, Princeps in fide Principis in iis circumstantiis, in quibus solet exigi juramentum, aliquid affirmet, vera juramenta censerentur facere. *Laym.*, *Spor.* l. c. n. 8. ubi addit: Talia dicta, licet non obligent ex virtute religionis tanquam juramenta, obligant tamen ex virtute fidelitatis vel justitiae, et eo gravius, quo major excellentiae fides interponitur. Denique dicere: Deus scit, coram Deo loquor, Deus mihi est testis etc. per se loquendo non est jurare, cum haec tantum assertive, vel narrative, non vero per invocationem testimonii divini proferantur. Secus si quis per haec intendet jurare, vel putaret se jurare. *Busemb.* l. c. n. 5. In sensu sacrae Scripturae juramentum est dicere: Coram Deo, Deus est testis, non in sensu vulgi.

532. Q. V. An tertio loco posita sint juramenta. R. Communius haec ex se censentur esse verae formulae jurandi; nihilominus debet attendi ad intentionem jurantis. Specialiter de primo modo ait *Laym.* l. c. c. 2. verba illa, *Bei meinem End*, per finem meum; in vulgari etiam sermone plerumque juramentum continere, eo quod videatur esse consuetudo apud Germanos, ut formula illa verborum pro juramento accipiatur: ergo qui iis verbis utitur praesumendus est velle jurare, nisi de alia intentione constet; quia juxta regulam *Sanch.* L. 3. C. 2. n. 1. ad juramentum satis est, velle usurpare verba in eo sensu, in quo pro aliorum jurantium consuetudine usurpari solent, ideo insuper circa has jurandi formulas habenda est ratio consuetudinis patriae.

CASUS II.

Barlaam mercator licitantibus frequenter cum variis juramentis affirmat: Non possum (per Deum juro) merces minoris vendere, tanti constant etc. 2. Invitatus ad convivium oblati loco primario frequenter jurat: Testor Deum, quod non sim occupatus primum locum. 3. Quoties famuli vel proles delinquunt, in juramenta comminatoria erumpit: Diabolus me auferat, nisi statim collum tibi obtorqueam, hanc vel illam poenam infligam, quam postea non infligit.

533. Q. I. An Barlaam peccet graviter quoad primum. R. A gravi peccato excusari potest, modo absit mendacium et restrictio pure mentalis, nec intendat graviter decipere emptores, aut extorquere per juramenta velit, supra justum, pretium summum. *Ratio* est, quia sic non jurat absque veritate et aequitate. Plerumque tamen ejusmodi mercatores venialiter peccant, quia saepe jurant absque judicio seu crita necessitatem. A restrictione pure mentali excusantur per hoc, quod scientur significare velle, se non posse cum honesto lucro merces aliter vendere; item quod non intelligent nude pretium pro re empta, sed computent etiam expensas vecturae et proportionalem partem sumptuum, quos toto anno faciunt in suam communem negotiationem. Ita *Herzig* p. 2. n. 225. cum *Gobat*.

534. Q. II. Quomodo peccaverit quoad secundum. R. A mortali excusari potest, tum quia communiter subintelligitur in iis circumstantiis conditio: Quantum in me est, non sedebo primus, non ibo ad dexteram, non intrabo prius etc. nisi vincar comitate aut voluntate alterius: tum quia plerumque non intenditur in tali occasione juramentum. Ita *Marchant.* c. 2. n. 5. Nihilominus venialiter saepe peccatur ita jurando, quia formulae jurandi vane usurpantur, et crita necessitatem Deus in testem vocatur.

Herzig l. c. n. 223. Idem dicendum de iis, qui ex consuetudine advertenter res quascumque, veras tamen, formulis juratoriis confirmant, v. g. per Deum res ita est.

535. Q. III. An Barlaam juramentis comminatoriis erga filios et servos peccet, quando non infilgit poenam intentatam. R. Communiter tantum peccatur propter scandalum; per se autem loquendo Barlaam non peccavit graviter; quia ex communi interpretatione et recepta consuetudine tacita conditio subintelligitur, v. g. nisi nascatur inde gravius incommodum, vel nisi delinquens deprecatus fuerit culpam, et emendationem promiserit, vel nisi aliud expediens visum fuerit. Praesertim autem tum non obligatur parens, si ex zelo quodam inordinato, et ex passione, aut poena inordinata filios a se castigandos juraverit. *Marchant* l. c. n. 5. Seclus si ex zelo ordinato juraverit, et non subdit aliqua ex praedictis conditionibus.

CASUS III.

Babylas confitetur 1. *Jurans saepe usus sum restrictione mentali.* 2. *Juramentum promissorium non implevi.* 3. *Juravi hostem Barnabae occidere accepto pretio.* 4. *Meretrici pro facto turpi jurato promisi ducatum, sed nondum dedi.*

536. Q. I. An Babylas peccaverit mortaliter jurando cum restrictione mentali. R. 1. Si usus fuerit restrictione pure mentali, sive amphibologia pura, ita ut nec ex circumstantiis, nec ex ipsa locutione, neque ex alio signo exteriore animus jurantis, sive id, quod retinetur in mente, colligi potuerit, peccavit mortaliter: quia cum tali restrictione in nullo casu licet jurare. Vide propos. 26. 27. 28. ab *Innoc. XI. damn.* Ex his propositionibus talis restrictio manet proprie dictum mendacium: ergo etiam ipsa manet intrinsece mala. *Viva* in prop. 26. et 27. cit. *Duarte V. juramentum* n. 375.

537. R. 2. Si juraverit cum restrictione non pure mentali (quae tunc habetur, quando occultatur sensus, ita tamen, ut ex signo aliquo, vel ex circumstantiis deprehendi possit) ex gravissima causa, non peccavit; v. g. si ante semiplenam probationem de homicidio a se commisso fuerit interrogatus, an occiderit Petrum, Babylas respondisset: non occidi, non pecasset; quamvis enim haec verba in aliis circumstantiis prolata essent falsa, in his tamen ad mentem interrogantis vera sunt; nam in circumstantiis in quibus crimen est adhuc occultum, nec sine periculo vitae manifestandum, potuit prudenter praesumere, quod aliis interroget, an ita occiderit, ut constet, ut probari possit, ut fateri debeat etc. (interrogatio enim de crimine simpliciter commisso esset illegitima; velle autem obligare, urgente gravissimo periculo et cum certa jactura vitae, ad apertam confessionem, nimis durum videtur, et superans humanam imbecillitatem) unde ad mentem interrogantis respondisset: non occidi, scilicet ita, ut jam fateri debeam; ad hoc autem significandum determinatur responsio partim per verba, partim per illas circumstantias, in quibus fit interrogatio, et quas alter scire potest ac debet. Porro causae gravissimae censentur, si aliter quam per restrictionem realem externam, h. e. non pure mentalem non possit evitari mors, aut aliud malum morti aequivalens, mutatio, perpetuus carcer: item ad salvandum secretum Principis, sigillum confessionis etc. *Ratio* est, quia licet talis restrictio per accidens et sine causa usurpata mala sit, et serviat infinitis fraudibus, et obsit humano commercio; ubi tamen gravissimae cause eam cohonestant, irreprehensibilis merito censetur, praesertim quia per se non est mendacium, nec directe intenditur deceptio alterius, sed tantum occultatio veritatis. Si tamen

judex vel alius suam interrogationem manifeste ulterius extenderet, et omnem restrictionem excluderet, non liceret mentiri, sed deberet aliis effugiis potius eludi. *La Croix* L. 3. p. 1. n. 288. cum *Cardenas, Sugr., Lugo* et aliis.

538. R. 3. Si Babylas sine causa gravi usus fuerit restrictione non pure mentali, adhuc peccavit graviter. *Ratio* est, quia deficiente causa gravi non intenditur directe occultatio veritatis, nec deceptio pure permittitur (quod licitum est) sed directe per verba intenditur deceptio, adeoque non evitatur mendacium consistens in falsa vocis significatione cum intentione fallendi; consequenter, si juramento confirmetur, nec effugitur perjurium. *Confirm.* Si usus ejusmodi amphibologiae passim et absque justa causa esset licitus, nemo vellet aut posset alteri credere, quod cederet in eversionem humani convictus atque commercii. *Viva* l. c. n. 10.

539. *Adverte.* Eodem modo resolvendum est de aequivocatione, quae a restrictione non pure mentali differt per hoc, quod in aequivocatione verba ipsa habeant duplum sensum, v. g. si de Andrea domi existente interrogatus, an domi sit, respondeas: non est domi, sumendo *ratio est pro edit*: in restrictione autem verba ratione sui tantum unam habent significationem, sed ratione circumstantiarum adhuc aliam. *Duarte loc. cit. n. 377.*

„Regulae in praxi observanda a Confessario.

„I. Cum justa interveniente causa licitum sit jurare verbis aequivocis, sequitur, Confessarium hujusmodi juramenta bene posse permettere, et quandoque etiam suadere suis poenitentibus, quando necessarium esset, „vel utile ad conservandam salutem, et corporis indemnitatem, vel honorem etc. Neque obstat ex juramento facto cum aequivocatione induci posse alterius deceptionem; nam eam impedire non tenemur cum gravi „nostro incommmodo. II. Potest permittere poenitenti verba aequivoca, „quando conferant ad actum virtutis, sive expediens sit occultare veritatem ad aliquem finem honestum. Exemplum sit in eo, qui vult abstinere „ab aliquo cibo sibi nimis grato, et nollet adstantes cognoscere suam abstinentiam. Hic potest dicere: mihi sunt damno; quae verba duplum sensum, quatenus scilicet significare possunt damnum corporis et animaliae; et in hoc secundo sensu possunt intelligi ad abstinentiam occultandam.

„Hac regula stabilita: si Confessarius interrogaretur, an audierit aliquid peccatum; si judex interroget aliquem, qui non teneatur fateri veritatem; si maritus interroget uxorem, an fidem violaverit; si sciens aliquid sub naturali secreto, de illa re interrogaretur; isti omnes possunt absoluere dicere se nescire: ita respondendo ad mentem interrogantis. Qui enim de aliqua re interrogat, praesumitur interrogare de illa, in casu, quo quis posset eam revelare vel sine peccato, vel sine suo gravi incommmodo.

„Sed quid dicendum, si aliquis urgeret Confessarium ad id dicendum, „si sciat peccatum Petri, ut minister Christi? Si maritus instaret apud uxorem adulteram, ut dicat, an fidem violaverit etiam ea notitia, quam non teneatur communicare? Et sic de caeteris.

„In his circumstantiis adhuc respondent Theologi posse personam interrogatam absolute respondere se nescire, seu se non fecisse id, de quo interrogatur; cum non teneatur respondere ad mentem formalem interrogantis, sed ad debitam, hoc est, eam quam debet habere, si non vult inique interrogare. Sed meo iudicio, clarius explicari potest haec doctrina, et excludi pura mentalis restrictio damnata a summis Pontificibus. Jam igitur diximus, non intervenire praefatam restrictionem mentalem,

„quoties ex circumstantiis vel personae, vel loci, vel temporis, satis dignoscit possit quem sensum habeant verba, quamvis non percipientur ab interrogante. Dum proinde unusquisque jus habeat occultandae veritatis, quoties non manifestatur sine peccato, sive (ordinarie loquendo) cum gravissimo incommodo; hinc est, quod Confessarius interrogatus, an sciat peccatum Petri etiam ut minister Christi, si respondeat, nescio, satis patet externe, ex circumstantia personae se nescire ad dicendum; et idem dicas de uxore modo praefato a marito interrogata, et respondentem se non fregisse fidem. Stante ergo quod circumstantia personae satis explicet sensum responsonis, tollitur pura restrictio mentalis, adeoque tali responsioni potest sine perjurio addi juramentum. Ex regula respondendi ad mentem interrogantis plura alia salvant Theologi a mendacio et perjurio. Qui e. g. habet justam causam occultandi Fisco aliqua bona, interrogatus potest cum juramento dicere, se nihil occultasse, quia praesumitur judex interrogare de bonis, quae non potuerit liceit occultare. Qui aliquid clam surripuit in justam compensationem, a judice interrogatus potest respondere, se nihil rapuisse, quia intelligitur interrogare de re furto ablata. Si aliquis non possit mutuo dare nummos sine gravi incommodo, potest cum juramento dicere petenti, se non habere nummos; nam intelligitur petere mutuo nummos, si sine gravi incommodo mutuare possit. Quod si posset dare sine gravi incommodo, non deberet respondere, se non habere nummos, intra se intelligendo ad mutandum, quia haec esset pura restrictio mentalis.

Alius modus celandi veritatem sine mendacio (urgente semper gravi causa) est aliquid externe facere, per quod verba generalia determinentur ad aliquem sensum particularem verum. Afferri solet exemplum S. Francisci, qui interrogatus a latronibus, num quidam per viam, in qua erat, transisset, positis manibus intra manicas vestis, respondit: Nullus hic transivit; et eamdem responsonem dare potuisset, si pedem potuisset super lapidem.

Tribus igitur modis vitari potest restrictio pure mentalis. 1. Verbis aequivocis. 2. Respondendo ad mentem interrogantis. 3. Faciendo aliquid externe, per quod verificantur verba prolata, si non satis verificari possint ex circumstantia personae interrogantis, sive respondentis, seu ex circumstantiis temporis et loci. Vide *Roncaglia Theolog. mor. hic.*

540. Q. II. An et quomodo Babylas peccaverit non implendo juramentum promissorum. R. Si juramentum fuerit de re illicita, non peccavit, immo peccasset, si illud implesset, hoc ipso quod aliquid prohibitum elegisset; si vero juramentum fuerit de re levi, probabilius peccavit venialiter; si de re gravi, graviter. *La Croix* l. c. n. 405. Item si partem modicam non impleverit, etiam tantum peccasset venialiter. Sic qui juravit non bibere vinum, parum bibendo non peccat mortaliter, quia tunc excusat parvitas materiae. Item qui juravit se daturum alicui 20. flor., si det tantum 19., non peccat graviter. *Busemb.* hic dub. 5. n. 3. cum *Sanch.*, *Laym.*, *Bonac.* et aliis.

541. Q. III. Ad quid obligetur Babylas ex juramento de inimico occidendo, accepto peculio. R. Hoc juramento peccavit graviter: absit, ut de flagitio perpetrando cogitet: pecuniam autem opere non completo restituat. Vide *praecept. 7.*

542. Q. IV. An teneatur tradere ducatum jurato promissum pro turpi facto. R. Ante patratum crimen debuisset rescindere juramentum; eo patrato tenetur solvere pretium, quia haec solutio in se non est mala; secus

est de solutione pretii simoniaci; haec enim manet in se mala et prohibita. *La Croix* l. c. n. 317., *Jansen.* hic n. 18.

543. Pro aliis casibus resolvendis observa I. Jurare per Deos falsos, vel per religionem falsam non esse verum juramentum, quia non est invocatio testimonii Dei veri: hinc si fiat tale juramentum serio, est grave peccatum; tribuitur enim honor, proprius vero Deo, daemonibus, vel religione falsae; secus si id fiat ex joco et irrisorie, et circumstantes id intelligent. *Jansen.* l. c. n. 10. cum *Bonac.*, et *Palao*.

544. II. Juramentum gravi metu injuste incusso extortum, v. g. a latrone ad dandam pecuniam, vel ab usurario ad dandam usuram, est validum et obligat, quia adhuc est sufficienter voluntarium. Potest tamen facile rescindi in judicio pro foro externo, et dispensari facile pro foro interno, tum ab Episcopo, tum ab aliis, qui habent privilegium dispensandi in votis, ita quidem ut hic non requiratur consensus illius, cui praestitum est juramentum, idque partim in poenam criminis ab eo commissi, cui juratum est, partim ratione gravis injuriae, quam jurans passus est. Vide *Laym.* L. 4. t. 3. c. 11. n. 5. *Excipe* ab hac resolutione contractum matrimonii metu injusto extortum, de quo in P. II.

545. III. Juramentum de non petenda relaxatione juramenti per se loquendo invalidum est, quia dum justa petendi causa est (absque ea enim peti non potest) melius est illam petere, quam non petere.

546. IV. Nunquam licet jurare ficte, vel sine animo jurandi, ut patet ex propos. 25. ab *Innoc. XI. damn.* Et ratio est, quia sic jurans nunquam potest excusari a mendacio. Hinc qui jurat falsum sine animo jurandi in materia gravi, peccat graviter. Communis cum *Suar.* t. 2. de Relig. l. 3. c. 17. n. 3. Imo etiam, juxta *Babenst.* t. 5. d. 3. a. 2. n. 25., *Duarte* l. c. n. 368., in materia levi. Et ratio est, quia invocatione externa adducitur Deus ad confirmandum falsum, quod sine gravi irreverentia fieri nequit etiam in re levi. Patet ex propos. 24. damnata ab *Innoc. XI. Confirm.* In Idololatria, blasphemia et infidelitate non datur parvitas materiae, quae a mortali excusat, licet desit animus litandi idolo, blasphemandi etc.; ergo nec in perjurio. Jurare autem verum sine animo jurandi non est peccatum mortale, sed veniale (excipit *Duarte* l. c. n. 469. dummodo juramentum fictum non fiat in contractu, aut in judicio legitimio). Ratio est, quia illud juramentum fictum, quod profert ficte jurans, neque Deo est graviter injuriosum, neque homini. Non Deo: cum invocetur non ad confirmandum falsum, sed verum: juramentum enim non cadit super fictionem, quia non jurat se serio jurare, sed semper rem veram affirmatam vel negatam, quamvis aliquo modo abutatur divino testimonio. Non homini: quia supponimus id fieri extra casum, in quo ex dicto juramento alius aliquid damnum patiatur. In iis tamen casibus, ubi judex vel superior juste praecipit jurare, aut ubi gravis justusque contractus vel promissio firmando, tenetur quis sub mortali vere et ex animo jurare. *Babenst.* l. c. n. 27. cum *Suar.*, et *Viva*.

547. V. Juramentum dictum quocumque, si dolosum sit, licet non obliget ex virtute religionis, quum non sit juramentum; obligat tamen ex justitia ad id, quod alteri per dolum ficte juratum fuit. Ratio est, quia sic jurans alteri proprie dictam injuriam intulit, quam non potest compensare, nisi praestando id, quod praestare debuisset, si vere jurasset. Juxta alios apud *Sanch.* L. 3. Mor. c. 10. n. 14. obligat ratione scandali exterioris vietandi, quod ex talis juramenti transgressione oriatur. *Babenst.* l. c. n. 32. et 33. cum *Filiuc.*, *Sanch.*, et *Tamb.* Duxi, si dolosum sit: absente enim dolo, et secluso alio damno et scandalo, nec oritur obligatio religionis nec justitiae.

548. VI. Ex justa et gravi tantum causa, v. g. ad avertendum grave damnum vel injuriam, et non alias, licet exigere juramentum ab illo, quem timeo pejeraturum, aut juraturum per falsos Deos, quia utor meo jure, et alter a perjurio vel invocatione Dei falsi potest abstinere, et adest gravis causa exigendi juramentum; ergo si ipse hoc male praestet, quod recte petitur, ejus malitiae imputandum est. *Sporer* de juramento n. 158. Non autem licet inducere alium, ut juramento confirmet hoc tanquam verum, quod inducens scit esse falsum; quia licet respectu hujus jurantis propter ignorantiam tantum esset perjurium materiale, esset tamen perjurium formale respectu inducentis; sicut respectu illius esset peccatum formale, qui ebrium induceret ad homicidium vel blasphemiam, licet respectu ebrii sit tantum materiale peccatum. *Jansen.* hic n. 14. cum *Suar.*, et *Bonac.*

549. VII. In quolibet juramento promissorio, quamvis absoluto, tacitae quaedam conditions subintelliguntur. I. *Si potero.* Ad impossibile enim nemo tenetur. II. *Salvo jure et auctoritate Superioris*, juxta c. ad nostram 21. de jurejur. III. *Nisi is, in cuius gratiam et utilitatem juratum est, obligationem remittat:* quia hoc ipso alter cederet juri suo. IV. *Dummodo res in eodem statu permanescit;* quia notabilis mutatio rei quasi aliud objectum facit, ad quod ex prudenti praeceptione jurantis intentio se non extendit. *Reiffenst.* in Theol. mor. 1. c. n. 23. cum *Pirrhing* tit. de jurejur.

550. VIII. Juramentum, ex dictis, variis quidem, potissimum tamen quatuor modis fieri potest. 1. *Mente*, si sola mente aliquid spondeas, Deumque tanquam testem in confirmationem invoces. 2. *Nutu*, v. g. si tibi dicatur: *jures per Deum, et tu oculis vel capite annucas.* 3. *Facto*, si oblatum tibi Evangelium tangas ad jurandum. 4. *Verbo* etiam unico, dicendo vel scribendo *Juro*, praesertim in his circumstantiis, quando sic intelligitur, quod Deus vocetur in testem. *La Croix* 1. c. n. 275. cum *Tamb.*, et *Dicast.*

551. IX. De dubiis circa juramenta vel obligationem eorum vide dicta n. 55. de Consc. dub. De interpretatione juramentorum vide dicenda in seq. art. de interpretatione votorum. Hic tamen observandum 1. quod promissio jurata, quam observari vel non observari non multum interest ejus, cui facta est, nunquam tam dure sit interpretanda, ut etiam cum gravissimis incommodis obliget; quia presumendum non est, quod mens jurantis vel accipientis fuerit, ut in omni eventu subsistat obligatio. *Lessius* in Auct. V. Juram. cas. 4.... 2. Juramentum interpretandum est secundum consuetudinem et communem sensum doctorum, praesertim ita, ut non sit cum detimento et gravi incommode, unde qui juravit, se servaturum secretum, non tenetur servare, si id sibi vel aliis graviter noxiun esset. *Sanch.* L. 3. Mor. c. 17. n. 25.

Appendix de Adjuratione.

I. Adjuratio est invocatio Dei, vel rerum sacrarum, aut Sanctorum, ad inducendum aliquem ad quoddam agendum, vel omittendum. Ita S. Th. 2. 2. q. 90. a. 1. Alia est *deprecativa*, prout fuit illa Principis Sacerdotum erga Christum Matth. 26. Alia *imperativa*, quae competit tantum Superioribus erga subditos, et Exorcistis erga daemones.

II. Ut adjuratio sit licita, tria requiruntur, sicut in juramento, scilicet 1. *Veritas*, id est, ut adjurans vere intendat assequi quod petit, et vera sit causa ob quam petit; parentia autem hujus veritatis raro erit plusquam venialis, nempe si fictus pauper per Deum petat eleemosynam, ut dicunt *Sanch.* Dec. 1. 2. cap. 42. n. 5. *Spor.* de 2. praec. c. 1. n. 263.... 2. *Justitia*, ex ejus parentia certe graviter peccaret rem petens graviter

,,malam, ex communi DD. Quid si rem petat leviter malam? Tenent esse ,,veniale *Salman.* de 2. praec. cap. unic. n. 4., *Spor.* cum *Suar.* etc. Sed ,,melius *Elbel* Cons. 6. n. 97. dicit esse mortale, quia satis gravis videtur ,,irreverentia inducere alterum ad rem malam ope divinae auctoritatis. 3. ,*Judicium*, id est debita discretio, cuius parentia certe non est nisi venialis.

,,III. Tantum creature intellectuales possunt directe adjurari, ut homines, et daemones. Indirecte autem etiam irrationalis, ut sal, nubes, locustae etc. adjurando vel Deum, ut eorum usu nos adjuvet; vel daemones, ut per eas desistant nocere, prout docet S. Th. 2. 2. q. 90. a. 3. cum ,,communi.

,,IV. Privatim omnibus quidem licitum est adjurare; solemniter autem tantum Ecclesiae ministris ad id constitutis, et cum Episcopi expressa licentia. Ita communiter *Salm.* cum aliis ex Luca 10. 19. Ecce ,,dedi vobis potestatem calcandi serpentes et scorpiones, et super omnem ,,virtutem inimici: et ex Marc. 16. In nomine meo daemona ejicient.

,,V. Praesertim autem circa adjurationem daemonom, duo praecipue ,,hic sunt notanda. 1. Ut cum eis adjuratio sit imperativa, non vero deprecativa. 2. Ut fiat tantum ad amovenda dama, et vexationem obsessi, non autem ad vanitatem vel curiositatem; hinc dicunt DD. communiter ,,cum *Salm.* non posse excusari a peccato gravi, qui multos sermones inutiles haberet cum daemone obsidente. Sed

,,Q. 1. An sit mortale querere a daemone unam vel alteram rem curiosam. Affirmat *Palau*, quia tunc exorcista potius videtur deprecative ,,quaerere, quam imperative. Sed probabilius est tantum veniale, si revera ,,adjuratio fiat imperativo modo. Ita *Sanch.*, *Cajet.*, *Suar.*, *Navar.*, *Sot.*, communiter cum *Salm.* n. 55. et 56.

,,Q. 2. Quae liceant exorcistis a daemone interrogare.

,,R. Licet quidem interrogare omnia, quae ad ejus expulsionem conducant. *Salm.* cum S. Thom. et commun. Hinc possunt querere numerum, et nomina eorum, qui in obsesso habitant, et a quanto tempore, ut habetur in Rituali Rom.; item causam sui ingressus; item signum sui egressus, ut communissime contra *Sotum* permittunt *Sanch.*, *Salm.* cum *Palao, del Rio* etc. An autem liceat querere imperativa a daemone manifestationem alicujus veritatis? Negat *Elbel* Conf. 6. n. 156. quia (ut ait) non videntur Ministri aliam habere potestatem, nisi interrogandi tantum ea quae ad eum expellendum conferunt. Sed probabilius et communissime affirmatur licere, si id conduceat ad divinam gloriam. Ita *Sanch.*, *Cajet.*, *Sot.* cum S. Thoma.

,,Quid si daemon assignaret pro causa sui ingressus, obsessum invalide ,,fuisse baptizatum, an hic rebaptizandus esset saltem sub conditione. Ex una parte videtur esse negandum, quia nulla daemoni praestanda est fides. Ex alia videtur affirmandum, quia daemon ex vi exorcismi tenetur patifacere veritatem. In hac difficultate rationabiliter opinantur *Salm.* n. 69. hunc non esse rebaptizandum, nisi aliunde adsint validae conjecturae non accepti baptismi, nempe si baptizans fuerit maleficus, vel haereticus, vel muliecula parum instructa, vel acer inimicus parentum baptizandi, qui dixerit, velle ulcisci, et similia.

,,Exorcista autem ut obsessus vere liberetur, sedulo curet sequentia ,,observare. 1. Prius bene exploret, an ille revera obsideatur a daemone. 2. Munit se fide, fiducia, et charitate, insuper et oratione, et jejunio, et maxime humilitate, alias parum proficit. 3. Inducat obsessum ad confessiōnem, confidentiam, et orationem. 4. Utatur exorcismis in Ecclesia Romana, vel saltem in sua dioecesi approbatis. Utatur etiam invocatione